

7.12.2017

hyväksytty 7.3.2018

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan sisäisen tarkastuksen jaoston kokous

Aika	ma 20.11.2017 klo 13.00–15.00
Paikka	Valtiovarainministeriö, Mariankatu 9, nh. Nousukausi
Osallistujat	tarkastusneuvos Sari Nousiainen, valtiovarainministeriö (puheenjohtaja) tarkastusneuvos Mikko Helkiö, valtioneuvoston kanslia ulkoasiainhallinnon tarkastaja Outi Holopainen, ulkoasiainministeriö tarkastusjohtaja Kaisa Sistonen, oikeusministeriö hallitussihteeri Tuomas Hyvärinen, puolustusministeriö tarkastusneuvos Sari Korpimies, opetus- ja kulttuuriministeriö tarkastusneuvos Juha Pekka Niemi, työ- ja elinkeinoministeriö tarkastusneuvos Jorma Partanen, ympäristöministeriö tilintarkastusneuvos Matti Mattila, valtiontalouden tarkastusvirasto (pysyvä asiantuntija) assistentti Heidi Innanen, valtiovarainministeriö (sihteeri)
Poissa	tarkastuspäällikkö Jyrki Pennanen, sisäministeriö tarkastuspäällikkö Sari Anttila, maa- ja metsätalousministeriö tarkastuspäällikkö Niina Sipiläinen, sosiaali- ja terveysministeriö

1. Kokouksen avaus ja asialistan hyväksyminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja toivotti osallistujat tervetulleiksi. Asialista hyväksyttiin.

2. Edellisen kokouksen 19.9.2017 muistion hyväksyminen

19.9.2017 pidetyn jaoston kokouksen muistion korjattu versio oli jaettu asialistan liitteenä. Matti Mattilan lähettämät kommentit oli otettu huomioon muistion korjauksissa, jotka hyväksyttiin sellaisenaan.

3. Jaoston toimintasuunnitelman tilannekatsaus

Sisäisen tarkastuksen jaoston toimintasuunnitelma ja kokoussuunnitelma päivitysehdotuksineen oli jaettu asialistan liitteinä. Toimintasuunnitelmaan esitettiin päivitettäväksi toimikauden asiakokonaisuuksien kohdan 3 (arviointikehikot) aikataulu: työ on alkanut keväällä 2017 ja valmis keväällä 2018. Lisäksi teemakokousten aiheista hankintojen digitalisointi esitettiin merkittävän toteutuneeksi. Nämä esitykset hyväksyttiin.

Todettiin, että tähän kokoukseen ei onnistuttu saamaan ulkopuolista teema-alustusta, sillä hankesalkun uudistuksia voidaan esitellä vasta alkuvuodesta 2018 ja ajankohta ei ollut mahdollinen myöskään Valtorin sisäisestä valvonnasta ja tarkastuksesta alustamaan pyydetylle Kimmo Holtinkoskelle. Keskusteltiin jaos-

ton mielestä tärkeimmistä ja ajankohtaisimmista teemoista, jotka haluttaisiin saada vielä tämän toimikauden jäljellä oleviin kokouksiin. Samassa yhteydessä katsottiin jaoston kokoussuunnitelmaa ja todettiin, että keväällä on vielä kaksi kokousta ennen toimikauden päättymistä kesäkuussa 2018. Keskustelussa esitettiin seuraavia teemoja:

- Bug bounty – bugipalkkio-ohjelmat (Mattila)
- Valtiollinen informaatiovaikuttaminen, Veli-Pekka Kivimäki, Puolustusvoimat (Sistonen)
- Valtorin esitystä toivottiin painotettavan nimenomaan sisäiseen valvontaan ja siihen voitaisiin yhdistää Palkeiden sisäinen valvonta (Helkiö)

Teemoja joudutaan priorisoimaan, joten sovittiin, että hankesalkku yritetään saada seuraavan kokouksen teemaksi, ja Valtorin ja Palkeiden sisäinen valvonta pyritään saamaan toukokuun kokoukseen. Sisäisen tarkastuksen palvelujen ulkoistamisesta voitaisiin pyytää alustusta esimerkiksi Maarit Turuselta Verohallinnosta. Ehdotettiin, että olisiko jaoston mahdollista päästä kuulemaan neuvottelukunnassa käsiteltävien teemojen esityksiä. Lisäksi mainittiin OKM:ssä meneillään oleva selvitystyö, jossa yhtenä osa-alueena ovat tarkastuksen automatisointimahdollisuudet. Selvityksen valmistuttua tästä osa-alueesta voitaisiin kertoa jaostossa.

Puheenjohtaja totesi, että siinä vaiheessa kun näitä aiheita ollaan ottamassa käsiteltäviksi seuraaviin jaoston kokouksiin, tullaan kysymään tarkennuksia aiheita ehdottaneilta henkilöiltä.

4. Arviointikehikko

a) Kehikkotyön tilanne ja aikataulu

Kuluvan viikon aikana on myös sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan neuvottelukunnan kokous, jossa esitellään jaostossa nyt käsiteltävät arviointikehikkoasiat. Neuvottelukunnan ja jaoston kokouksiin on jaettu sama kehikkomateriaali johtuen siitä, että kokoukset oli aikataulusyistä pakko sopia samalle viikolle ja neuvottelukunnan kokousmateriaalit on sovittu jaettavan viimeistään viikkoa ennen kokousajankohtaa. Muutokset, joista jaoston kokouksessa on sovittu, esitellään neuvottelukunnalle 22.11.2017. Puheenjohtaja kiitti vielä kehikon valmistelussa mukana olleita henkilöitä.

b) Kehikkoluonnos (Excel)

Arviointikehikko muodostuu ohjeesta sekä Excel-taulukosta, jossa kehikon osa-alueet ohjausympäristö, riskien arviointi, valvontatoimenpiteet, tieto ja viestintä sekä seurantatoimenpiteet on jaettu omille välilehdilleen lukemisen helpottamiseksi. Ensimmäisellä välilehdellä on kehikon täyttöohje. Neuvottelukunnalle on rakenteen lisäksi tarkoitus terävöittää kenelle kehikko on tarkoitettu ja miten arviointi etenee.

Kehikon teknisestä ulkoasusta käytiin keskustelua, jossa esitettiin huoli kehikon selkeydestä seuraavilla huomioilla:

- Periaatteiden numeroitujen alakohtien tulisi olla rivitetyt.
- Nykytilan arvio -sarake olisi loogisempi sijoittaa prosessin mukaisesti Nykytila- ja Jatkotoimenpiteet -sarakkeiden väliin.
- Täyttöohje-välilehdellä otsikon tulisi mieluummin olla Sisäisen valvonnan arviointikehikko.
- Täyttöohje-välilehden jälkeen esitettiin lisättäväksi yhteenvetosivu, josta näkee periaatteiden kokonaisuuden ja nykytilan arvio linkittyisi yhteenvetosivulle, jolloin johdon on helpompi nähdä kokonaisarvio.
- Periaatteen alle esitettiin siirrettäväksi tekstit, jotka nyt on esitetty Tavoitetila- ja Tarkempi ohjeistus -sarakkeissa

Keskusteltiin edellä esitetyistä huomioista ja sovittiin, että neljä ensimmäistä huomiota toteutetaan. Lisäksi esitettiin huoli kehikon luettavuudesta, eli kuinka arvioija ymmärtää arvioitavat kohdat. Keskusteltiin kehikon jalkauttamisesta ja ohjeistamisesta, esim. tarvitaanko ulkopuolista fasilitoijaa. Sovittiin, että tarkentava

ohjeistus on viraston luonteen ja tehtävän mukaan erilainen, joten ohjeessa on hyvä tähdentää, että virasto voi lisätä omia kysymyksiään ja näitä varten jätetään kehikkoon tyhjä rivi jokaisen periaatteen loppuun.

Periaatteiden alakohtien arvioinnista käytiin keskustelua. Todettiin, että kehikon pienryhmässä on lähdetty siitä, että vain periaatteiden arviointi olisi pakollista ja alakohtien arviointi suositeltavaa, sillä periaatteen arvioimiseksi pitää tietää taustalla vaikuttavat tekijät ja tähän alakohdat antavat tukea. Pienryhmässä on ollut esillä alakohtien arviointiehtotuksena kunnossa / ei kunnossa. Osa jaostosta oli sitä mieltä, että kunnossa / ei kunnossa -arviointi ei ole riittävä, vaan tarvittaisiin kolmas vaihtoehto, joka voisi olla esim. "kehittävää". Lisäksi keskusteltiin kehikon laajuudesta ja siitä, onko arviointiprosessin keventämistavoitetta mahdollista tällä kehikolla saavuttaa.

Puheenjohtaja totesi, että pilotointiin ja lausuntokierrokselle kehikko lähtee Excel-muodossa. Sen ongelmakohtat on tiedostettu, mutta toimivaa vaihtoehtoa ei VVC:n kartoituksesta huolimatta ole löytynyt. Osa jaostosta ehdotti Webropolia, mutta sen suurin ongelma on kyselypohjan siirtäminen – kun pohja kyselylle tehdään VM:ssä, se voidaan siirtää vain oman organisaation sisällä, ei siis muihin ministeriöihin tai virastoihin. Jos VVC laatii kyselyn, se myös saa kaikki sen tuottamat vastaukset itselleen. Lisäksi ulkoasun muokattavuus kehikkoarviointiin soveltuvaksi on rajallista ja kyselystä tulee hyvin pitkä. Puheenjohtaja näytti testikyselyä, joka kehikosta on tehty VVC:ssä ja sen pituus on pdf-muodossa 20 sivua. Useampi jaoston jäsen oli sitä mieltä, että virastoissa kehikkoa täytetään ryhmässä ja siksi on tärkeää, että kehikon pystyy järkevästi tulostamaan, koska usean henkilön tulee pystyä katsomaan sitä yhtä aikaa. Toisaalta osa jaostosta oli edelleen Webropolin kannalla siitäkin huolimatta, että virastot joutuisivat itse tekemään kyselyn alusta lähtien omalle organisaatiolleen VVC:n mallin pohjalta. Mikko Helkiö VNK:sta totesi käyttävänsä omaa sisäisen tarkastuksen hallintaohjelmistoa, jota hän esitteli jaostolle lyhyesti. Puheenjohtaja totesi katsojansa, että tekninen toteutus on pilotoinnin ja lausuntokierroksen jälkeen oma erillinen projektinsa.

c) Kehikon ohje

Neuvottelukunnassa otetaan esille se, kumotaanko aiemmat kehikkosuositukset ja otetaanko käyttöön uusi suositus. Jos tähän päädytään, aiempien suositusten kumoaminen tulee kirjata myös ohjeeseen. Kehikon työstämisessä on lähdetty siitä, että suppeasta ja laajasta arviointikehikosta luovutaan.

Luvun 4 kohtaan 4 korjataan dokumentoinnin määritelmä. Lisäksi tarkistetaan, että luvun 5 sisältö ei ole ristiriidassa Valtiokonttorin ohjeen kanssa. Ohjeen lukuun 6 lisätään arvioinnin prosessikuvaus.

d) Lausuntopyyntö

Neuvottelukunnan kokouksen ja sieltä saatujen kommenttien jälkeen valmistellaan lausuntopyyntö. Kehikkoluonnos ohjeineen lähtee samanaikaisesti pilotoijille. Jotta lausunnot ja pilotointitulokset pystytään käsittelemään aikataulussa, neuvottelukunnalle esitetään että lausuntojen ja pilotointikokemusten määräaika on viikko toimintakertomuksen määräajan jälkeen (23.2.2018). Jaosto käsittelee tuloksia maaliskuun 2018 kokouksessa.

Lausuntopyyntö tullaan muotoilemaan rakenteistettuna, kuten riskienhallintapolitiikkamallia koskenut lausuntopyyntö Lausuntopalvelu.fi:ssä. Esimerkiksi kehikko-ohjeessa määritettyjen tavoitteiden pohjalta voidaan esittää kysymyksiä.

Myös kehikon pilotointiin tullaan määrittelemään muutama kysymys, joihin erityisesti toivotaan vastauksia. Pääasiassa toivotaan kommentteja siitä miten arviointi toimii kehikkoa hyödyntäen. Aiemmin sovittiin, että jaostolaiset ovat mukana pilotoinnissa. Nyt ainakin TEM on lupautunut pilotoimaan, JP Niemi on itse osastojen apuna kehikon täyttämisessä. Puheenjohtaja totesi, että pilotoitavaksi lähtee Excel-pohja, josta voi halutessaan tehdä oman Webropol-kyselyn. Myös lausunnon antajia rohkaistaan pilotoimaan.

Lausuntopyynnön saatteessa tulee näkyä, että johto voi oman näkemyksensä mukaan painottaa niitä asioita, jotka arviointiajankohtana ovat virastolle tärkeitä.

5. Muut asiat

a) Ministeriöiden sisäisen tarkastuksen ohjesäännöt

Jaoston jäseniä on pyydetty lähettämään VVC:lle oman ministeriönsä sisäisen tarkastuksen ohjesääntö, koska niistä on tarkoitus keskustella neuvottelukunnassa myöhemmässä vaiheessa. Kysyttiin olisiko hyödyllistä koota ne yhteen paikkaan, esim. Senaattorin Riskienhallinta-sivulle kaikkien saataville. Kokoaminen ei saanut juurikaan kannatusta, sillä ohjesääntöjen koettiin olevan melko lailla malliohjesäännön mukaisia ja kokoamisesta saatava hyöty nähtiin vähäiseksi. Todettiin, että uuden malliohjesäännön luominen jaoston toimintasuunnitelmalla on lähtöisin STM:n tilanteesta. Toisena syynä on ollut sisäisen tarkastuksen tiedonsaantioikeuden ja työpapereiden julkisuuden kirjaaminen ohjesääntöön. Uuden malliohjesäännön luomiseen ei tällä jaoston toimikaudella jää aikaa.

b) Työpanoksen kohdentaminen ja hyödynnettävyys

Kaisa Sistonen kertoi, että OM:n korkeakouluharjoittelija on viime kesänä tehnyt selvityksen työpanoksen kohdentamisesta Kiekussa. Selvitystä varten kirjanpitoyksiköt olivat käyneet läpi miten työpanosta kohdennetaan ja haasteiksi nousivat mm. riippumattomuuskysymykset. Kirjaamisen oli todettu olevan heikkoa vielä toistaiseksi, eikä kohdennustietoa voida käyttää päätöksenteon tukena. Selvityksen valmistumisen jälkeen OM:ssä on asetettu työryhmä pohtimaan miten työpanoksen kohdentamista ja hyödynnettävyyttä voitaisiin parantaa. Kieku on ollut käytössä noin vuoden ajan OM:ssä.

Myös muissa ministeriöissä työajan kohdentamisen koetaan vievän paljon aikaa siitä saataviin hyötyihin nähden. Järjestelmän toimivuus on koettu vaihtelevaksi ja seurantakohteet eivät välttämättä ole hyödyllisiä ministeriön ohjauksen kannalta. Hyötyjen lisäämiseksi kaivattaisiin yhtenäistä soveltamisohjetta, kun nyt on tarjolla vain suuntaa antavaa tietoa johtuen erilaisista tavoista kohdentaa työaikaa. Kaisa lupasi toimittaa selvityksen jaostolaisille sähköpostitse.

6. Seuraava kokous

Puheenjohtaja kiitti osallistujia mielenkiintoisesta keskustelusta. Seuraava kokous on maaliskuussa 2018. Kokous päätettiin klo 15.00.

Jakelu Sisäisen tarkastuksen jaoston jäsenet ja pysyvä asiantuntija